

**EWALUACJA STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH DLA GMINY TOMICE
ZA LATA 2016-2017**

Spis treści

1. WSTĘP	2
2. DIAGNOZA	3
2. 1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	3
2. 1. 1. OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW	3
2. 1. 2. EKONOMICZNE GRUPY WIEKOWE	4
2. 1. 3. MODELE STRUKTURY PŁCI I WIEKU	6
2. 1. 4. URODZENIA I ZGONY	7
2. 2. SYSTEM EDUKACJI W GMINIE TOMICE	7
2. 2. 1. PRZEDSZKOLA	8
2. 2. 2. SZKOŁY PODSTAWOWE	8
2. 2. 3. ŚWIETLICE SZKOLNE	9
2. 2. 4. PROJEKTY I PROGRAMY ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH	9
2. 3. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY	10
2. 4. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	11
2. 5. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	14
2. 6. PRZEMOC W RODZINIE	17
2. 7. PROBLEM ALKOHOLOWY	19
2. 8. POMOC SPOŁECZNA. ZAGROŻENIE MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	21
2. 8. 1. OGÓLNA LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ	21
2. 8. 2. CHARAKTERYSTYKA DOMINUJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH OBJĘTYCH ŚWIADCZENIAMI Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE TOMICE	23
2. 8. 3. WIELOLETNI PROGRAM WSPIERANIA FINANSOWEGO GMIN W ZAKRESIE DOŻYWIANIA „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA” NA LATA 2014 – 2020	24
3. OPIS TECHNIK I NARZĘDZI BADAWCZYCH	25
4. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ	26
5. WSKAŹNIKI REALIZACJI W LATACH 2016 I 2017	33
6. SPIS TABEL I WYKRESÓW	40

1. Wstęp

Raport ewaluacyjny dotyczący wdrażania w latach 2016 i 2017 Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tomice na lata 2016-2021 został przygotowany na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomicach. Wykonawcą była firma „Geodiagnosis” – Anna Jagódka – Dudek. Zgodnie z przedmiotem zamówienia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach określił zakres realizowanej usługi obejmujący: opracowanie koncepcji badania ewaluacyjnego oraz odpowiadających jej kryteriów ewaluacji pytań badawczych w odniesieniu m. in. do poniższych zagadnień:

1. Jak przebiega realizacja Strategii?
2. Jakie rezultaty przyniosła Strategia?
3. Czy rezultaty odpowiadają zakładanym celom strategicznym, kierunkom działań i przedsięwzięć?
4. Czy Strategia odpowiada na realne potrzeby grup docelowych?
5. Co należy zmienić aby poprawić skuteczność Strategii?
6. Jakie działania należy podjąć w celu zwiększenia efektywności realizacji Strategii?
7. Czy przyjęte wskaźniki realizacji celów Strategii są adekwatne? Jeśli nie, jakie zmiany w tym przedmiocie powinny być przeprowadzone?

Celem zrealizowanego projektu badawczego zgodnie z oczekiwaniami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomicach była analiza zrealizowanych działań, celem dokonania oceny ich jakości, efektywności oraz trafności. Zakres prowadzonych badań został ponadto rozszerzony w obszarze realizacji o monitoring polegający na identyfikacji postępu osiągniętych rezultatów przedsięwzięcia.

W ramach opracowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tomice na lata 2016-2021, wyznaczono 4 cele szczegółowe, do których należały:

1. Zintegrowany system pomocy społecznej
2. Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny
3. Tworzenie godnych warunków zamieszkania
4. Tworzenie warunków rozwoju kapitału edukacyjnego

W ramach opracowanego dokumentu ewaluacji dokonano oceny skuteczności działań w/w celów szczegółowych oraz ich kierunków działań. Ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tomice na lata 2016-2021 obejmowała tzw. kryteria oceny, mające za zadanie sprecyzować, pod jakim kątem chcemy ocenić wartość danego przedsięwzięcia. Na potrzeby badania wskazano następujące kryteria oceny:

Trafność: określa adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zdefiniowane w diagnozie.

Skuteczność: ocena stopnia realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto, co zaplanowano), skuteczność użytych metod oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.

Cele badawcze związane były z inwentaryzacją i diagnozą problemów i zjawisk społecznych. Studiowanie dokumentów instytucji pozwoliło na dostarczenie wiedzy o faktach i wydarzeniach w gminie, o jednostkach oraz grupach społecznych, w których jednostka ta działa, realizuje swoje role i funkcje, które wypełnia w swoim życiu społecznym.

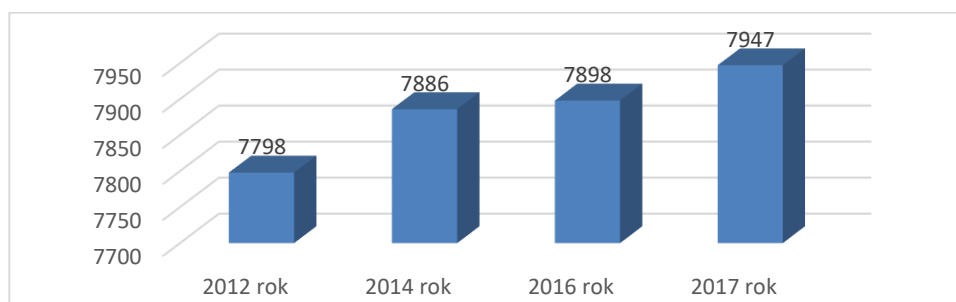
2. Diagnoza

2. 1. Struktura demograficzna

2. 1. 1. Ogólna liczba mieszkańców

Dane za 2017 rok przedstawiające charakterystykę demograficzną gminy pochodzą z Urzędu Gminy w Tomicach (osoby zameldowane na pobyt stały i czasowy wg stanu na dzień 31.12.2017 roku). Dane dotyczące mieszkańców gminy zostały podzielone wg wieku, płci oraz miejscowości zamieszkania.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Tomice w latach 2012-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Tomicach

Ogólna liczba mieszkańców gminy stale rośnie. W 2017 roku wyniosła 7947. W początkowym badaniu odnotowano 7798 mieszkańców. Zatem w latach 2012-2017 odnotowano zwiększenie się liczby zameldowanych mieszkańców Gminy Tomice o 149 osób. Ze względu na płeć, większość stanowiły kobiety tj. 51,% w 2016 roku i 51,2% w 2017 roku.

2. 1. 2. Ekonomiczne grupy wiekowe

Kolejną cechą demograficzną, która została poddana analizie wtórnej w ramach badania monitorującego był wiek mieszkańców gminy. Mieszkańców zbadano pod kątem ekonomicznych grup wiekowych.¹ W roku badań podstawowych osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 22,5% mieszkańców. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 13,0%. W 2016 roku zmniejszył się nieznacznie udział osób w wieku przedprodukcyjnym do 21,8%, natomiast udział osób starszych uległ zwiększeniu do 14,1%. W 2017 roku nastąpiło zwiększenie się odsetka osób młodych do 22,0%, jak i również zwiększenie się odsetka osób starszych do 14,4%.

Urząd Gminy Tomice przekazał również dane dotyczące podziału mieszkańców wg miejscowości zamieszkania. W roku badań podstawowych najkorzystniejszą sytuację demograficzną, w której odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym był najwyższy odnotowano w Lgocie, Radoczy i Witanowicach. W tych miejscowościach odnotowano również najmniejsze udziały osób starszych. W 2016 roku najkorzystniejsza sytuacja demograficzna była w Lgocie oraz Witanowicach. W 2017 roku w Lgocie udział osób w wieku przedprodukcyjnych pozostawał na jednakowym jak w poprzednim roku poziomie wynosząc 22,0%. Zmniejszeniu uległ odsetek osób w wieku poprodukcyjnym do 12,9%. Radocza to miejscowość, w której zwiększył się zarówno odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, wynoszący 21,2% jak i odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (14,0%). W Tomicach również zwiększył się odsetek osób młodych do 22,1%, ale i szybko wzrósł odsetek osób najstarszych wiekowo tj. do 14,6%. W Witanowicach sytuacja demograficzna była najbardziej korzystna w całej gminie, bowiem odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 23,1% (wzrost z 22,1% w 2016 roku) oraz nastąpił niewielki wzrost odsetka osób w wieku starszym do 13,5%. W Woźnikach i Zygodowicach odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 21,7%. Nastąpiło więc zmniejszenie się tegoż odsetka w porównaniu do poprzedniego roku oraz zwiększenie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. W przypadku miejscowości Zygodowice udział osób starszych wyniósł 15,0%, a w przypadku miejscowości Woźniki wyniósł 16,0%. Jest to więc miejscowość o najmniej korzystnej sytuacji demograficznej w gminie.

¹ Ekonomiczne grupy wiekowe, to grupy ludności z uwagi na wiek zdolności do pracy tj. wiek przedprodukcyjny, czyli osoby młode do 17 roku życia, wiek produkcyjny, czyli kobiety od 18 do 59 roku życia i mężczyźni od 18 do 64 roku życia oraz wiek poprodukcyjny w przypadku kobiet powyżej 60 roku życia i mężczyzn powyżej 65 roku życia.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Tomice w latach 2012-2017, ze względu na ekonomiczne grupy wiekowe oraz miejscowość zamieszkania

	2012 rok						2014 rok						2016 rok						2017 rok					
	Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny		Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny		Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny		Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny	
	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%
Lgota	99	22,9	277	64,1	56	13	94	21,8	280	65	57	13,2	94	22	277	64,9	56	13,1	94	22	279	65,2	55	12,9
Radocza	411	22,9	1152	64,3	228	12,7	413	22,7	1163	64	242	13,3	380	21	1177	65,1	252	13,9	388	21,2	1185	64,8	256	14
Tomice	587	22,8	1671	65	311	12,1	590	22,4	1710	64,8	338	12,8	578	21,9	1692	64,1	369	14	589	22,1	1682	63,2	389	14,6
Witanowice	286	22,9	812	65,1	150	12	305	23,2	845	64,4	163	12,4	288	22,1	835	64,1	179	13,7	307	23,1	842	63,4	180	13,5
Wozniki	266	21	806	63,8	192	15,2	277	21,8	811	63,7	185	14,5	283	22,2	795	62,5	195	15,3	272	21,7	783	62,4	199	15,9
Zygodowice	99	22	281	62,4	70	15,6	101	21,9	280	60,7	80	17,4	100	22,3	282	62,9	66	14,7	97	21,7	283	63,3	67	15
Razem	1748	22,5	4999	64,5	1007	13	1780	22,4	5089	64,1	1065	13,4	1723	21,8	5058	64	1117	14,1	1747	22	5054	63,6	1146	14,4

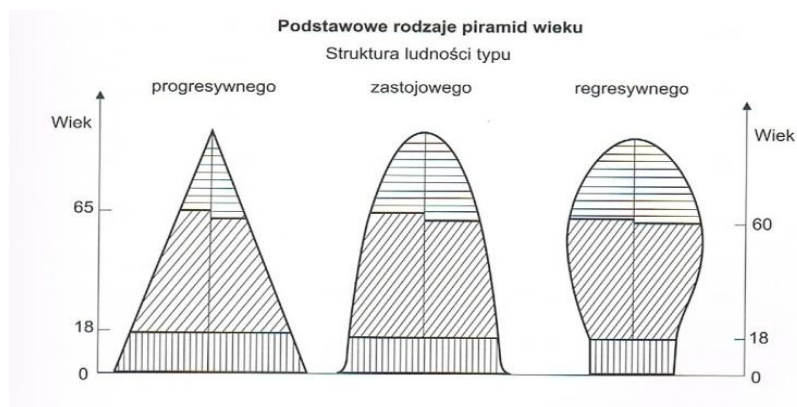
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Tomicach

2. 1. 3. Modele struktury płci i wieku

Dokonując analizy demograficznej mieszkańców Gminy Tomice otrzymane wyniki porównano do modelu struktury ludności według płci i wieku zwanego piramidami wieku. Ich wykresy wraz z opisem zaprezentowano poniżej (wykres 2).

Model pierwszy progresywny wskazuje na społeczeństwo rozwijające się, gdzie przewagę stanowią osoby młode. Model ten charakteryzuje się dużym przyrostem naturalnym. Dominują kobiety w wieku 20–35 lat i mężczyźni w wieku 40–50 lat. W wieku powyżej 65 lat dominują kobiety. Drugi model – zastoju, jest charakterystyczny dla społeczeństw, w których obserwuje się długie dożywanie seniorów – powyżej 15%. W tym modelu odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 25 %, zerowy przyrost naturalny, a wskaźniki urodzeń i zgonów są do siebie zbliżone. Trzeci model – regresywny, to społeczeństwo, w którym liczebność urodzeń jest mniejsza niż liczba zgonów, co w długotrwałej perspektywie może doprowadzić do wymarcia danej populacji.

Wykres 2. Podstawowe rodzaje struktur ludności według płci i wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie J.Z Holzer: *Demografia*. Warszawa 2003

Biorąc pod uwagę dane z lat 2016-2017, jak również z lat ubiegłych, w Gminie Tomice występuje model progresywny. Na ten model wskazuje jednoznacznie: większa liczba osób młodych (22,0% ogółu badanej populacji) niż osób starszych (14,4 % ogółu populacji). Niepokojącym zjawiskiem demograficznym jest stałe powiększenie się udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym niewielkim wzroście odsetka osób młodych. Mimo tego zjawiska Gmina Tomice pozostaje nadal młodą demograficznie gminą.

2. 1. 4. Urodzenia i zgony

Na terenie Gminy Tomice w latach 2012-2017 odnotowywano coroczny wzrost liczby urodzeń. W 2012 roku liczba urodzonych dzieci wynosiła 84. W 2016 roku zanotowano 100 urodzeń, a w 2017 roku już 108. Z kolei liczba zgonów pozostawała na podobnym poziomie w badanych latach. W 2017 roku wyniosła 65. Analiza tych wskaźników pozwoliła określić Przyrost Naturalny oraz Współczynnik Przyrostu Naturalnego wyrażonego w procentach (%) na 100 mieszkańców. Wzrastający Przyrost Naturalny oraz wzrastający Współczynnik Przyrostu Naturalnego w badanych latach 2016-2017 jest zaskakujący w porównaniu z trendem ogólnopolskim, w którym odnotowuje się pokazane wskaźniki na poziomie ujemnym (jak również malejącym). W Gminie Tomice Współczynnik Przyrostu Naturalnego wyniósł w latach 2016-2017: WPN=0,5%.

Tabela 2. Liczba urodzeń i liczba zgonów oraz Wskaźnik Przyrostu Naturalnego w Gminie Tomice w latach 2012-2017

	Urodzenia	Zgony	PN	Współczynnik PN
2012 rok	84	60	24	0,3
2014 rok	93	58	35	0,4
2016 rok	100	58	42	0,5
2017 rok	108	65	43	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Tomicach

2. 2. System edukacji w Gminie Tomice

W Gminie Tomice obsługą placówek oświatowych zajmuje się Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół. Ze względu na przeprowadzone zmiany w systemie oświaty w Polsce, następuje w całym kraju stopniowe wygaszanie funkcjonowania dotychczasowych gimnazjów, co też ma miejsce na terenie Gminy Tomice. Z dniem 31.08.2017 roku zostało zlikwidowane Gimnazjum w Tomicach. Uczniowie, kończący naukę na etapie gimnazjalnym, etap ten kończą w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Tomicach, jako uczniowie klas gimnazjalnych. Ponadto zwiększyła się liczba oddziałów przedszkolnych tj. w roku szkolnym 2014/2015 było 12 oddziałów przedszkolnych, następnie liczba ta zwiększyła się do 13 w roku szkolnym 2016/2017 oraz do 14 w roku szkolnym 2017/2018. Kolejną zmianą jaka dokonała się w latach objętych monitoringiem, było utworzenie Żłobka Gminnego w Tomicach. Został on utworzony na mocy Uchwały Nr XXVI/191/2017 Rady Gminy Tomice z dnia 28 kwietnia 2017².

² Uchwała Nr XXVI/191/2017 Rady Gminy Tomice z dnia 28 kwietnia 2017

2. 2. 1. Przedszkola

Do istotnych zmian z zakresu oświaty na terenie Gminy Tomice należy zaliczyć zwiększenie się liczby dzieci w przedszkolach. W roku szkolnym 2014/2015 łączna liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli wynosiła 270. Z kolei w roku szkolnym 2016/2017 zwiększyła się do 306, a następnie w roku 2017/2018 do 329. Szczegóły dotyczące liczby dzieci w poszczególnych przedszkolach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017

	2014/2015	2016/2017	2017/2018
Tomice	124	146	140
Radocza	16	25	46
Witanowice	73	74	75
Woźniki	57	61	68
Razem	270	306	329

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZEAS Tomice

2. 2. 2. Szkoły podstawowe

Liczba dzieci uczących się w szkołach podstawowych zmniejszyła się z 532 odnotowanych w roku szkolnym 2014/2015 do 492 w 2016/2017. Następnie w 2017/2018 liczba uczniów wyniosła 587. Zwiększenie się liczby uczniów szkół podstawowych było związane bezpośrednio z reformą oświaty, która zakładała zwiększenie się liczby klas do 8. W związku z tym w roku szkolnym 2017/2018 w szkołach podstawowych uczyło się 7 klas (w poprzednich latach 6). Dodatkowo zmniejszeniu uległa liczba uczniów gimnazjum tj. z 532 gimnazjalistów uczących się w roku szkolnym 2014/2015 do 492 uczących się w roku 2016/2017. Uczniowie gimnazjum, którzy zostali przeniesieni w struktury Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Tomicach w roku szkolnym 2017/2018 to łącznie 187 osób.

Tabela 4. Liczba uczniów szkół podstawowych w Gminie Tomice w latach 2014-2017

Szkoła Podstawowa	2014/2015	2016/2017	2017/2018
ZSP Tomice	174	173	205
SP Radocza	115	93	107
ZSP Witanowice	118	113	132
SP Woźniki	125	113	143
Razem	532	492	587
Gimnazjum/ Oddział gimnazjalny w ZSP Tomice	269	273	187

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZEAS Tomice

2. 2. 3. Świetlice szkolne

Wszystkie szkoły na terenie Gminy Tomice posiadają świetlice szkolne. Najwięcej dzieci w roku szkolnym 2014/2015 korzystało ze świetlic w szkołach na terenie Tomic – łącznie 176 uczniów. Ogólna liczba uczniów przebywających na świetlicach w omawianym roku szkolnym wyniosła 357. W roku szkolnym 2016/2017 liczba dzieci przebywających w świetlicach wynosiła 341. W 2017/2018 omawiana liczba uległa zmniejszeniu do 223.

Tabela 5. Liczba uczniów przebywających na świetlicach w Gminie Tomice w latach 2014-2017

	2014/2015	2016/2017	2017/2018
ZSP Tomice oraz Gimnazjum Tomice	176	210	50
SP Radocza	50	35	37
ZSP Witanowice	75	55	87
SP Woźniki	56	41	49
Razem	357	341	223

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZEAS Tomice

2. 2. 4. Projekty i programy ze środków zewnętrznych

W szkołach na terenie gminy realizowano w latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018 projekty skierowane do uczniów ww. placówek szkolnych. We wszystkich szkołach realizowano projekty uwzględniające naukę pływania dla dzieci np. „Już pływam”, „Umiem pływać”, czy też realizowano „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”. W niemal wszystkich szkołach realizowano również projekty dotyczące prawidłowego żywienia np. „Owoce w szkole”, „Mleko w szkole”. Zestawienie realizowanych projektów zawiera Tabela nr 6.

Tabela 6. Realizacja projektów i programów ze środków zewnętrznych na terenie Gminy Tomice w latach 2016/2017 i 2017/2018

	Realizacja projektów zewnętrznych 2016/2017	Realizacja projektów zewnętrznych 2017/2018
ZSP Tomice-szkola podstawowa	Mleko w szkole Owoce w szkole Już pływam Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa	Modernizacja Kształcenia Zawodowego w Małopolsce II Mleko w szkole Owoce w szkole Już pływam Aktywna tablica
Gimnazjum Tomice	Modernizacja Kształcenia Zawodowego w Małopolsce II Akcja Aktywizacja (OHP)	

SP Radocza	Modernizacja oddziałów przedszkolnych - kontynuacja; Pływam, Już pływam, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa	Pływam -2017, Aktywna tablica, Szkolny Klub Sportowy, Umiem pływać
ZSP Witanowice	Modernizacja oddziałów przedszkolnych - kontynuacja; Szkolny Klub Sportowy Owoce i warzywa w szkole Mleko z klasą Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa Czyste powietrze wokół nas Trzymaj formę Już pływam Moje pierwsze pływanie Magiczne kryształ Program profilaktyczny Cukierki Program profilaktyczny Saper	Bezpieczna Szkoła Cyfrowa Projekt- Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej +Powietrze bez śmieci Szkolny Klub Sportowy Program dla szkół (dotyczące mleka i owoców) Bieg po zdrowie Czyste powietrze wokół Trzymaj formę Moje pierwsze pływanie Umiem pływać Program profilaktyczny Magiczne kryształ Program profilaktyczny Cukierki Program profilaktyczny Saper
SP Woźniki	Modernizacja oddziałów przedszkolnych” kontynuacja; Narodowy program rozwoju czytelnictwa; Już pływam, Pływam, Działy i wspieramy (program prospołeczny – De Heus); Zintegrowana polityka bezpieczeństwa, Programy dla szkół - Mleko w szkole i owoce w szkole;	Pływam, Umiem pływać; Zintegrowana polityka bezpieczeństwa, Programy dla szkół – Mleko w szkole i owoce w szkole; kontynuacja, Aktywna Tablica

Źródło: opracowanie ZEAS Tomice

2. 3. Zasoby mieszkaniowe gminy

Dane zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tomice dotyczące zasobów mieszkaniowych dotyczyły 2014 roku. W tym czasie Gmina Tomice dysponowała 2 lokalami mieszkaniowymi o charakterze zakładowym, przeznaczonym dla nauczycieli zatrudnionych w gminnych szkołach. Lokale zlokalizowane były w budynkach oddanych w trwałą zarząd Szkole Podstawowej w Radoczy i Szkole Podstawowej w Woźnikach. Monitoring za lata 2016-2017 nie wskazał istotnych zmian w zasobach mieszkaniowych Gminy Tomice, zarówno w zakresie ilościowym – nadal pozostają we własności 2 budynki, jak i jakościowym, które zawiera poniższa tabela. Nie zmieniła się zarówno powierzchnia tych lokali, jak i liczba osób zamieszkałych, stan techniczny budynku, wyposażenie w instalacje.

Gmina w latach objętych monitoringiem nie posiadała programu w zakresie gospodarowania zasobami mieszkaniowymi.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe Gminy Tomice w latach 2016-2017

Wyszczególnienie	Radocza	Woźniki
Liczba lokali w budynku	1	1
Powierzchnia użytkowa lokali	57	52
Liczba izb	3	4
Liczba osób zamieszkałych	1	4
Stan prawny budynku/lokalu	własność gminy Tomice (trwały zarząd SP) /umowa najmu lokalu	własność gminy Tomice (trwały zarząd SP) /umowa najmu lokalu
Rodzaj budynku/lokalu	komunalny	komunalny
Rok budowy	1880	1975
Stan techniczny	zły	dobry
Wyposażenie lokalu	inst.elekt., wod-kan., c.o, c.w, gazowa, łazienka	inst.elekt., wod-kan., c.o, c.w, gazowa, łazienka
Potrzeby remontowe i modernizacyjne	tak	nie
Planowany remont lub modernizacja	nie	nie

Źródło: opracowanie własne Gminy Tomice

2. 4. Rynek pracy i bezrobocie w Gminie Tomice

Badanie podstawowe przeprowadzone w 2012 roku stanowiło punkt wyjścia do prowadzonego w kolejnych latach monitoringu zjawisk i problemów społecznych występujących na terenie Gminy Tomice. W ramach przeprowadzonych studiów socjologicznych określono społeczny obraz osoby bezrobotnej.

Tendencja ogólnopolska w ostatnich latach wskazała zmniejszanie się liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędach Pracy. W badaniu początkowym dokonany na terenie Gminy Tomice za rok 2012 liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy wyniosła 361. Stanowiły one 7,2% mieszkańców w wieku produkcyjnym. W 2016 roku liczba omawianych osób zmniejszyła się do 145, stanowiąc 2,9% osób w wieku produkcyjnym. W 2017 roku nastąpiło kolejne zmniejszenie się osób zarejestrowanych w PUP do 136 (1,7 % do mieszkańców).

Badanie wyjściowe wskazywało na dysproporcję pomiędzy liczbą zarejestrowanych kobiet i mężczyzn. Była to przewaga kobiet na poziomie 56,5%. W kolejnych latach nastąpiło zwiększenie się odsetka kobiet do 60,0% w 2016 roku oraz utrzymywanie się tego udziału w kolejnym roku na poziomie 59,6%. Przedstawione wyniki badania socjologicznego wskazują, że działania

aktywizujące kierowane do osób pozostających bez pracy powinny uwzględniać zarówno potrzeby kobiet jak i mężczyzn, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg płci, w latach 2012-2017

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%
Kobiety	204	56,5	171	61,1	87	60,0	81	59,6
Mężczyźni	157	43,5	109	38,9	58	40,0	55	40,4
Razem	361	100	280	100	145	100,0	136	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Tomice

Poziom wykształcenia to kolejna cecha, która różnicuje populację mieszkańców Gminy Tomice pozostających bez pracy. Dane za lata 2016-2017 wskazują na utrzymywanie się w dalszym ciągu na wysokim poziomie odsetka osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym. W latach 2012-2016 zauważalny był spadek udziału procentowego tych osób, jednak w roku monitorującym 2017 nastąpił ponowny wzrost do 36,0%. Niepokojącym zjawiskiem jest również stały wzrost odsetka mieszkańców Gminy Tomice rejestrujących się jako bezrobotne lub poszukujące pracy i posiadające wykształcenie wyższe. W 2017 roku udział ich wynosił 14,0%. Zauważono również, że odsetek osób posiadających wykształcenie gimnazjalne i poniżej jest także wysoki. W 2016 roku był on na poziomie 21,4%, a w 2017 roku 19,9%.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg wykształcenia, w latach 2012-2017

	Wyższe		policealne i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		gimnazjalne i poniżej	
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%
2012 rok	45	12,1	104	28,0	25	6,7	130	35,0	67	18,2
2014 rok	35	12,2	84	29,2	18	6,3	98	34,0	53	18,3
2016 rok	18	12,4	36	24,8	17	11,7	43	29,7	31	21,4
2017 rok	19	14,0	26	19,1	15	11,0	49	36,0	27	19,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wadowicach

Istotnym wskaźnikiem cechującym osoby bezrobotne jest ich wiek. Wstępna analiza dokonana w 2012 roku wskazała na duży udział procentowy osób w wieku 18-24 lata w ogólnej liczbie osób bezrobotnych z terenu Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP w Wadowicach. Udział ten wyniósł wówczas 32,3% ogółu. W kolejnych latach odnotowano spadek udziału procentowego tej grupy osób bezrobotnych. W 2016 roku wyniósł 24,1%, a w 2017 roku już 17,6%. Dodatkowo w 2017 roku zaobserwowano zwiększenie się udziału osób w wieku 25-34

lata do 33,1% oraz osób w wieku 35 – 44 lata do 20,6%. Niepokojącym zjawiskiem jest utrzymywanie się podobnej liczby osób zarejestrowanych w PUP w wieku 60 lat i więcej.

Tabela 10. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg wieku, w latach 2012-2017

	18-24 lat		25-34 lat		35-44 lat		45-54 lat		55-59 lat		60 lat i więcej	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
2012 rok	120	32,3	106	28,6	55	14,8	56	15,1	22	5,9	12	3,3
2014 rok	74	25,7	80	27,8	46	16,0	49	17,0	23	8,0	16	5,5
2016 rok	35	24,1	40	27,6	31	21,4	16	11,0	13	9,0	10	6,9
2017 rok	24	17,6	45	33,1	28	20,6	14	10,3	15	11,0	10	7,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wadowicach

Czas pozostawania bez pracy to kolejna istotna cecha, która określa społeczny obraz osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Osoby długotrwale bezrobotne (pozostające w rejestrze PUP powyżej 24 miesięcy) stanowiły w 2016 roku 11,7%, a w 2017 roku 16,9% ogółu. Na wysokim poziomie tj. 16,9% w 2017 roku utrzymuje się udział osób zarejestrowanych w PUP przez okres 12-24 miesiące, co jest niepokojące, ze względu na duże prawdopodobieństwo, że pozostając nadal nieaktywnymi zawodowo staną się one osobami długotrwale bezrobotnymi. W 2017 roku zaobserwowano ciekawe zjawisko w strukturze osób zarejestrowanych w PUP ze względu na czas pozostawania bez pracy, bowiem odsetek osób wynoszący 16,9% odnotowano w grupie osób długotrwale bezrobotnych, a także zarejestrowanych przez okres 12-24 miesiące oraz w okresie 3-6 miesięcy. Największą jednak grupą były osoby zarejestrowane przez krótki czas tj. 1-3 miesięcy (19,1%).

Tabela 11. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg czasu pozostawania bez pracy, w latach 2012-2017

	do 1 m-ca		1-3 m-cy		3-6 m-cy		6-12 m-cy		12-24 m-ce		powyżej 24 m-cy	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
2012 rok	33	8,9	87	23,5	72	19,4	52	14,0	59	15,9	68	18,3
2014 rok	26	9,0	40	13,9	43	14,9	45	15,7	58	20,1	76	26,4
2016 rok	15	10,3	42	29,0	26	17,9	27	18,7	18	12,4	17	11,7
2017 rok	17	12,6	26	19,1	23	16,9	24	17,6	23	16,9	23	16,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wadowicach

Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach przekazał również dane dotyczące osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Takie grupy to np. osoby długotrwale bezrobotne (opisane powyżej), osoby powyżej 50 roku życia, osoby do 25 roku życia, osoby

korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, osoby niepełnosprawne. Łączna liczba osób, które zaliczono do grupy znajdujących się w szczególnej sytuacji wynosiła 334 w 2012 roku stanowiąc 92,5%. W latach monitorowanych 2016-2017 odsetek tej grupy wynosił odpowiednio 84,1% i 93,4%.

Formami aktywizacji osób bezrobotnych są szkolenia, staże czy prace interwencyjne. W 2016 roku zatrudniono do prac interwencyjnych 5 osób, a w 2017 roku 3 osoby. W 2016 roku kontynuowało staż rozpoczęty w poprzednim roku 5 osób, a w 2017 roku 8. Również w 2016 roku rozpoczęło staż 22 osoby, a w 2017 roku 20 osób. W 2016 roku 2 osoby skorzystały ze szkoleń, a w 2017 roku tylko 1.

2. 5. Sytuacja osób niepełnosprawnych w Gminie Tomice

Na potrzeby przeprowadzonego Monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za lata 2016-2017 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach udostępnił dane na temat liczby wydanych w tym czasie orzeczeń mieszkańcom Gminy Tomice. Dokonano podziału osób niepełnosprawnych wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku tj. osoby do 16 roku życia oraz powyżej 16 roku życia, a także przyczyny niepełnosprawności (symbolu).

Ogólna liczba wydanych orzeczeń w latach monitoringu pozostawała na podobnym poziomie z tendencją wzrostową. Od początku badania, najwięcej orzeczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia wydano w 2014 roku tj. 106. Następnie w 2016 roku liczba ta zmniejszyła się do 87, a kolejno wzrosła do 93. Blisko 80% to osoby, którym przyznano jeden symbol niepełnosprawności (79,3% w 2016 roku i 83,9% w 2017 roku).

Tabela 12. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg liczby symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017

	Jeden symbol	Dwa symbole	Trzy symbole	Razem
	1. osób	1. osób	1. osób	
2012 rok	69	23	1	93
2014 rok	94	12	0	106
2016 rok	69	17	1	87
2017 rok	78	12	3	93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach

Stopień niepełnosprawności jest kolejną z cech poddaną niniejszej analizie. W świetle posiadanych danych można stwierdzić, że najliczniejszą grupę osób z terenu Gminy Tomice posiadającą orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, stanowią osoby z umiarkowanym stopniem. Odsetek tych osób w monitorowanych latach utrzymywał się na podobnym poziomie, wynosząc ponad 44%.

Tabela 13. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg stopnia niepełnosprawności w latach 2012-2017

	Znaczny stopień		Umiarkowany stopień		Lekki stopień	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
2012 rok	23	24,7	37	39,8	33	35,5
2014 rok	27	25,5	41	38,7	38	35,8
2016 rok	30	34,6	39	44,8	17	19,6
2017 rok	24	25,8	41	44,1	28	30,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach udostępnił również dane dotyczące przyczyn, z powodu których orzekano o stopniu niepełnosprawności względem osób zamieszkałych na terenie Gminy Tomice. Wg udostępnionych danych najczęstszym powodem w latach 2016-2017, dla którego orzekano o stopniu niepełnosprawności były choroby narządów ruchu (27,4% w 2016 roku i 30,6% w 2017 roku)³. W dalszej kolejności najczęściej występowały choroby układu oddechowego i krążenia oraz choroby neurologiczne. Te przyczyny były dominujące również w poprzednich latach badania.

Tabela 14. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg przyczyny niepełnosprawności w latach 2012-2017

symbole	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%	L.osób	%
01-U	2	1,7	2	1,7	1	0,9	1	0,9
02-P	12	10,2	15	12,7	16	15,1	15	13,5
03-L	4	3,4	3	2,5	2	1,9	2	1,8
04-O	4	3,4	3	2,5	1	0,9	2	1,8
05-R	36	30,5	44	37,3	29	27,4	34	30,6

³ Na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności rozróżnia się symbole przyczyny niepełnosprawności: 01-U – upośledzenie umysłowe, 02-P – choroby psychiczne, 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O – choroby narządu wzroku, 05-R – upośledzenie narządu ruchu, 06-E – epilepsja, 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T – choroby układu pokarmowego, 09-M – choroby układu moczowo-płciowego, 10-N – choroby neurologiczne, 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

06-E	0	0	1	0,8	3	2,8	1	0,9
07-S	28	23,7	21	17,8	17	16,0	17	15,3
08-T	6	5,1	5	4,2	8	7,5	7	6,3
09-M	4	3,4	4	3,4	4	3,8	5	4,5
10-N	12	10,2	10	8,5	12	11,3	17	15,3
11-I	9	7,6	10	8,5	12	11,3	10	9,0
12-C	1	0,8	0	0	1	0,9	0	0,0
RAZEM	118	100	118	100	106	100,0	111	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach przekazał także dane na temat osób w wieku do 16 lat zaliczanych do osób niepełnosprawnych. W 2016 roku wydano orzeczenia łącznie dla 26 osób, a w 2017 roku dla 24 osób. W głównej mierze osoby te otrzymały orzeczenia o niepełnosprawności z powodu jednej przyczyny.

Tabela 15. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób do 16 roku życia, zaliczonych do niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg liczby symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017

	Jeden symbol	Dwa symbole	Trzy symbole	Razem
	L. osób	L. osób	L. osób	
2012 rok	13	1	0	14
2014 rok	16	2	0	18
2016 rok	25	1	0	26
2017 rok	18	6	0	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach

Do głównych przyczyn przyznawania niepełnosprawności dla osób młodych do 16 roku życia w badanych latach należały: choroby układu oddechowego i krążenia, choroby psychiczne, choroby laryngologiczne, choroby narządów ruchu, epilepsja oraz choroby inne określone symbolem 11-I.

Tabela 16. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób do 16 roku życia, zaliczonych do niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
01-U	0	0,0	0	0,0	1	3,7	0	0,0
02-P	0	0,0	0	0,0	3	11,1	1	3,3
03-L	1	9,1	0	0,0	2	7,4	4	13,5
04-O	0	0,0	1	9,1	2	7,4	1	3,3
05-R	0	0,0	0	0,0	2	7,4	3	10,0
06-E	3	27,2	2	18,2	3	11,1	1	3,3
07-S	1	9,1	1	9,1	10	37,1	9	30,0

08-T	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
09-M	2	18,2	0	0,0	0	0,0	1	3,3
10-N	2	18,2	5	45,4	0	0,0	6	20,0
11-I	2	18,2	0	0,0	3	11,1	3	10,0
12-C	0	0,0	2	18,2	1	3,7	1	3,3
RAZEM	11	100	11	100	27	100,0	30	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach

2. 6. Przemoc w rodzinie

W ramach badania monitorującego w obszarze przemocy domowej dokonano analizy danych za lata 2016-2017. Analiza obejmowała zadania, które realizuje Gmina Tomice zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wedle tej ustawy do zadań gminy w tym zakresie należy między innymi utworzenie Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, prowadzenie poradnictwa interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy, a także prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Tomicach realizowane są zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego, wdrażanie i prowadzenie procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie Punktu Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, udzielanie pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach z powodu występującej przemocy.

W ramach działań Punktu Wsparcia Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie i prac prowadzonych przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grupy robocze wsparciem w 2016 roku objęto 47 rodzin, a w 2017 roku 38 rodzin. Z pomocy w formie pracy socjalnej (np. rozmowy, spotkania dotyczące ofert pracy w okolicy, opieki nad dziećmi, codziennego funkcjonowania rodziny, kontaktu z instytucjami pomocowymi) skorzystało 61 osób w 2016 roku i 51 osób w 2017 roku. Udzielono 169 porad w 2017 roku w ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty”. W związku z przemocą w rodzinach skierowano 5 wniosków do GKRPA o podjęcie działań celem zmotywowania do podjęcia leczenia alkoholowego, 4 wnioski do Sądu o wgląd w sytuację rodziny, 1 zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Ofiary i sprawcy przemocy informowani są o możliwości korzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej dostępnej w Feniks Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Radoczy. W 2017 roku ze wsparcia specjalistycznego OIK Radocza skorzystało 88 osób z terenu

Gminy Tomice. Osoby te wzięły udział w 149 konsultacjach psychologicznych, 142 konsultacjach pedagogicznych, 36 konsultacjach rodzinnych, 15 konsultacjach prawnych.

W latach 2016-2017 miały miejsce po 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego. Badania począwszy od 2012 roku wskazały na coroczne zwiększanie się liczby powoływanych grup roboczych. W 2017 roku powołano 19 grup roboczych. Corocznemu zwiększeniu ulega również liczba założonych procedur „Niebieskie Karty”. W początkowym badaniu wykonanym w 2012 roku założono 12 NK, a w latach monitoringu 2016-2017 odpowiednio 23 i 28.

Tabela 17. Dane dotyczące działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tomice w latach 2012-2017

	2012 rok	2014 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	6	5	4	4
Liczba powołanych grup roboczych	13	10	18	19
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty	10	12	21	21
Liczba założonych procedur Niebieskie Karty, w tym:	17	21	23	28
przez Policję	16	17	17	13
przez GOPS	1	3	5	9
prze Oświatę	0	0	1	4
przez OIK	0	0	0	2
GKRPA	0	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowali się z osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Wg sprawozdania PARPA w latach 2016-2017 utrzymywała się taka sama liczba osób doznających przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA.

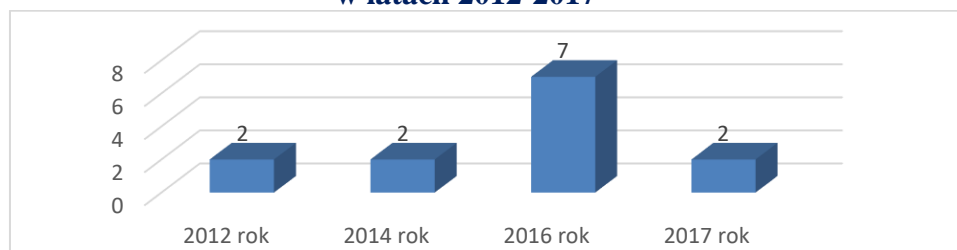
Tabela 18. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Gminie Tomice w latach 2012-2017

Liczba osób dotknięta przemocą	2012 rok	2014 rok	2016 rok	2017 rok
osoby doznające przemocy	12	8	9	9
osoby stosujące przemoc	11	7	13	8
świadkowie przemocy	4	1	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA – G1

W 2016 roku odnotowano 7 rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu występującej przemocy w rodzinie. W 2017 roku liczba ta wyniosła 2.

Wykres 3. Liczba osób korzystająca ze wsparcia GOPS z powodu przemocy w Gminie Tomice w latach 2012-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

2. 7. Problem alkoholowy

Działania dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie Gminy Tomice, poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, realizowane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wg sprawozdania PARPA, w latach 2014-2017 liczba członków Gminnej Komisji pozostawała na jednakowym poziomie wynosząc 7. Dane wskazały również na utrzymywanie się na dość wysokim poziomie liczby osób z problemem alkoholowym w tutejszej gminie. W latach 2016 i 2017 liczba osób z problemem alkoholowym, wobec których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w placówce uzależnień wynosiła odpowiednio 19 i 20. Na leczenie odwykowe skierowano 13 osób w 2016 roku i 10 osób w 2017 roku.

Na terenie Gminy Tomice działa Punkt Konsultacyjny, w którym udzielano porad zarówno osobom z problemem alkoholowym jak i porad dla osób doznających przemocy w rodzinie. Odnotowano zwiększającą się liczbę udzielanych porad w okresie 2014-2017.

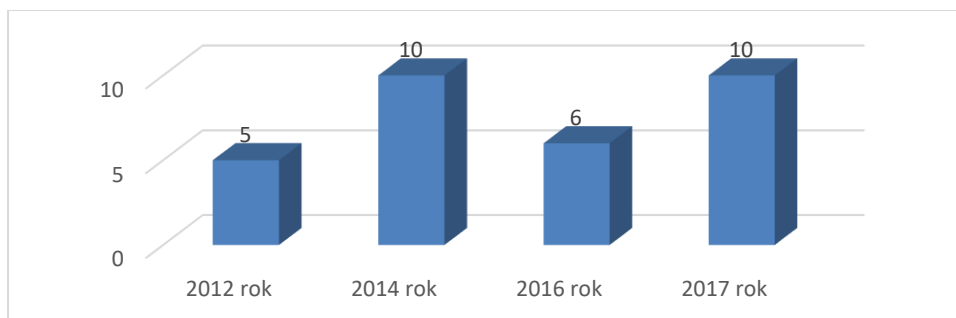
Tabela 19. Dane dotyczące Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego działających na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017

	2014 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	7	7	7
Liczba osób z problemem alkoholowym podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w placówce uzależnień	20	19	20
Liczba przeprowadzonych rozmów z członkami rodzin osób z problemem alkoholowym	33	46	24
Liczba osób uzależnionych dla których złożono wnioski do Sądu o leczenie odwykowe.	3	13	10
Liczba udzielonych porad w Punkcie Konsultacyjnym dla osób z problemem alkoholowym	24	41	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA-G1

W 2017 roku odnotowano 10 rodzin, w których występował problem alkoholowy i które zwróciły się do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Tomicach o wsparcie z tego tytułu. Jest to liczba większa niż w 2016 roku, w którym odnotowano 6 takich rodzin.

Wykres 4. Liczba osób korzystająca ze wsparcia GOPS z powodu alkoholizmu w Gminie Tomice w latach 2012-2017

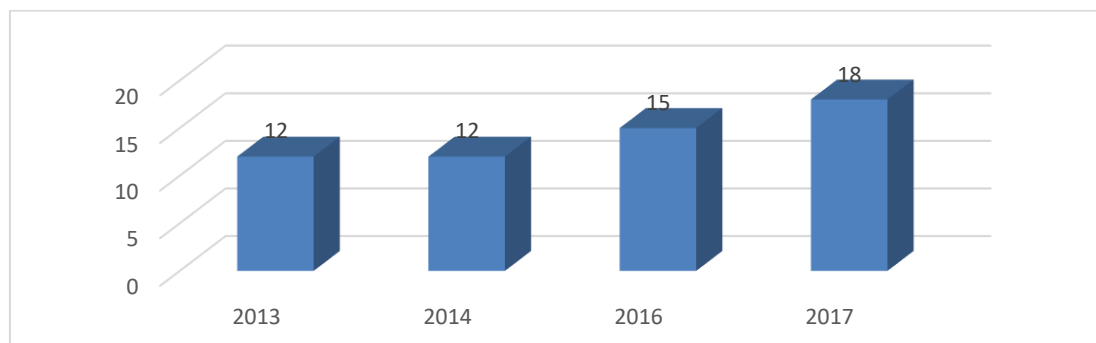
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

2. 8. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Powierzając asystentowi rodziny pracę z danym gospodarstwem domowym, uwzględnia się przede wszystkim zakres pomocy, jaka powinna być mu udzielona. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną. Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Liczba rodzin, które otrzymały pomoc w postaci asystenta rodziny w Gminie Tomice wzrastała w analizowanym czasie począwszy od danych z 2013 roku. Wówczas wyniosła 12. Następnie wzrosła do 15 w 2016 roku oraz 18 w 2017 roku.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny na terenie Gminy Tomice w latach 2013-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Tomice

W latach 2014-2017 ogólna liczba rodzin zastępczych wynosiła 6. W 2017 roku wzrosła do 7. Wg podziału rodzin zastępczych, na terenie Gminy Tomice funkcjonowały 2 rodziny zastępcze

spokrewnione z dzieckiem w 2016 roku oraz 3 w 2017 roku, także 3 rodziny zastępcze niezawodowe i rodzinny dom dziecka. Szczegóły zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 20. Liczba rodzin zastępczych działających na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017

	2014 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba rodzin zastępczych ogółem	6	6	7
Rodziny zastępcze spokrewnione	2	2	3
Liczba dzieci w rodzinach spokrewnionych	4	3	4
Rodziny zastępcze niezawodowe	3	3	3
Liczba dzieci w rodzinach niezawodowych	3	0	0
Rodzinny dom dziecka	1	1	1
Liczba dzieci w rodzinnym domu dziecka	6	0	0

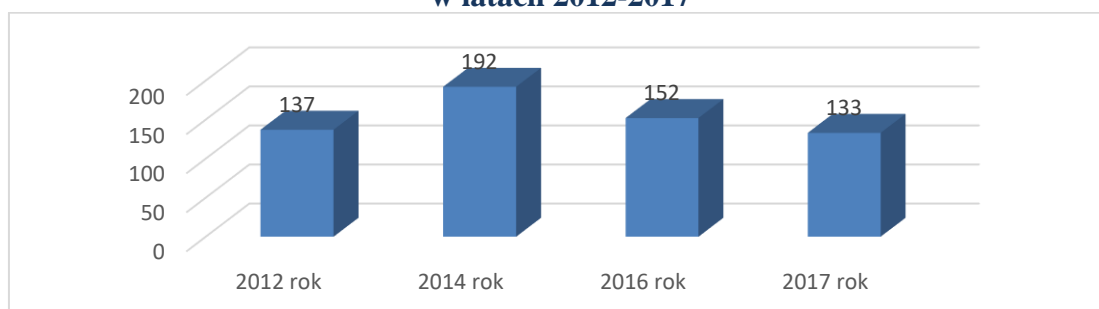
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

2. 8. Pomoc społeczna. Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym

2. 8. 1. Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

W przeprowadzonym monitoringu za lata 2016-2017 dostrzegalne są wahania w zakresie liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Tomicach. W 2012 roku liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej wyniosła 137, następnie wzrosła do 192 w 2014 roku. W kolejnych latach następował coroczny spadek rodzin korzystających ze wsparcia do 152 w 2016 roku oraz do 133 w 2017 roku.

Wykres 6. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez GOPS Tomice w latach 2012-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Tomice

Największy odsetek wśród rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy w GOPS w Tomicach stanowiły tzw. rodziny jednoosobowe. Ich udział procentowy spośród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2017 wynosił odpowiednio 24,3% i 33,1%. Dane wskazały na tendencję wzrostową badanego wskaźnika począwszy od 2012 roku. Gospodarstwa trzy i czteroosobowe na przełomie ostatnich dwóch lat wykazują w tym względzie

tendencję malejącą (rodziny trzyosobowe: 2016 rok – 14,5 %, 2017 rok – 9,0 %, rodziny czteroosobowe: 2016 rok – 15,2 %, 2017 rok – 8,3 %). Na podstawie danych zawartych w tabeli poniżej można wywnioskować, że sytuacja materialna wśród rodzin trzyosobowych i czteroosobowych uległa poprawie. Wskazuje na to tendencja spadkowa w udziale procentowym wszystkich rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2016 – 2017. Zauważono również że wzrósł odsetek rodzin 5 osobowych. Wynosił on na początku badania 10,2%, a w latach monitorowanych już 15,8% w 2016 roku i 17,3% w 2017 roku.

Tabela 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Tomice w latach 2012-2017

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
1 osoba w rodzinie	26	19,0	42	21,9	37	24,3	44	33,1
2 osoby w rodzinie	23	16,8	33	17,2	25	16,4	27	20,3
3 osoby w rodzinie	22	16,0	26	13,5	22	14,5	12	9,0
4 osoby w rodzinie	23	16,8	39	20,3	23	15,2	11	8,3
5 osób w rodzinie	14	10,2	21	10,9	24	15,8	23	17,3
6 i więcej osób w rodzinie	29	21,2	31	16,1	21	13,8	16	12,0
RAZEM:	137	100	192	100	152	100,0	133	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Tomice

Skład gospodarstwa domowego (typ rodziny – pełna, niepełna), to kolejna cecha poddana analizie statystyczno-socjologicznej. W monitorowanym 2016 roku rodziny niepełne stanowiły 11,2% ogółu rodzin korzystających ze wsparcia GOPS w Tomicach, a w 2017 roku odsetek ten wynosił 12,8% (liczba rodzin niepełnych nie zmieniła się wynosząc 17). Dominowały rodziny niepełne z 1 dzieckiem. Odsetek w 2016 roku tych rodzin wyniósł 64,7%, a w 2017 roku wynosił 47,1%.

Tabela 22. Liczba rodzin niepełnych oraz ich udział procentowy w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Tomice w latach 2012-2017

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
1 dziecko	13	54,2	10	47,6	11	64,7	8	47,1
2 dzieci	5	20,8	8	38,1	4	23,5	7	41,1
3 dzieci	2	8,3	1	4,8	1	5,9	0	0,0
4 dzieci i	4	16,7	2	9,5	1	5,9	2	11,8
Razem	24	100	21	100	17	100,0	17	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Tomice

2. 8. 2. Charakterystyka dominujących problemów społecznych gospodarstw domowych objętych świadczeniami z pomocy społecznej

Istotnym elementem diagnozy jest próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotyczyły mieszkańców Gminy Tomice. Badanie porównawcze obejmowało lata 2012-2017. Struktura problemów społecznych w badanych latach została zamieszczona w poniższej tabeli. Badania wskazały na stopniowe zmniejszanie się odsetka rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2016 roku z tego powodu łącznie otrzymało pomoc 75 rodzin, co stanowiło 49,3% ogółu wszystkich rodzin, które skorzystały ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomicach. W 2017 roku 41,4% rodzin otrzymało pomoc z tego powodu (55 rodzin). Analiza danych wskazała, że z roku na rok maleje odsetek rodzin, w których występował problem bezrobocia jednego z członków rodziny. Badanie podstawowe wskazało na udział 49,6% rodzin z tym problemem, badanie w roku 2016 na udział 38,2%, a badanie z 2017 roku na udział 30,1%. Można zauważyć również stopniowe i dalsze pomniejszanie się udziału procentowego rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2016 roku udział tych rodzin wyniósł 32,2% ogółu, a w 2017 roku już tylko 13,5%. Niepokojącym natomiast zjawiskiem jest utrzymujący się wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy, w których występuje niepełnosprawność bądź przynajmniej jeden z członków rodziny choruje przewlekłe. W 2017 roku oprócz ubóstwa, to właśnie problem występującej niepełnosprawności w rodzinach był dominujący. Będzie on prawdopodobnie w najbliższych latach ulegał dalszemu wzrostowi. Również zaobserwowano stopniowy wzrost odsetka osób długotrwale bądź też przewlekłe chorych. Odsetek rodzin, w których funkcjonują osoby długotrwale chore lub przewlekłe chore wyniósł w 2016 roku 21,7%, a w 2017 roku 28,6%.

Tabela 23. Dominujące powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Tomice w latach 2012-2017

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
Ubóstwo	82	59,9	90	46,9	75	49,3	55	41,4
Sieroctwo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bezdomność	3	2,2	1	0,5	1	0,7	2	1,5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	10,9	33	17,2	35	23,0	26	19,5
Bezrobocie	68	49,6	76	39,6	58	38,2	40	30,1
Niepełnosprawność	35	25,5	43	22,4	48	31,6	55	41,4

Długotrwała lub ciężka choroba	20	14,6	25	13	33	21,7	38	28,6
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	51	37,2	65	33,9	49	32,2	18	13,5
Przemoc w rodzinie	2	1,5	2	1	7	4,6	2	1,5
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0
Alkoholizm	5	3,6	10	5,2	6	3,9	10	7,5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1,5	3	1,6	1	0,7	1	0,8
Zdarzenie losowe	2	1,5	16	8,3	1	0,7	0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Tomice

2. 8. 3. Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W związku z powyższym liczbą osób objętych pomocą w ramach ww. Programu jest istotnym wskaźnikiem dotyczącym wykluczenia społecznego wśród mieszkańców gminy.

W 2014 roku łącznie 169 osób zostało objętych wsparciem w formie posiłku w ramach w/w Programu. W 2016 roku liczba ta zmniejszyła się do 140, a w 2017 roku do 107.

3. Opis technik i narzędzi badawczych

Raport z ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tomice za lata 2016-2017 został przygotowany na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomicach. Przy tworzeniu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tomice wybrano metodę MAPS (Metodę Aktywnego Planowania Strategii) z elementami ZOPP (Planowanie Projektu Zintegrowanego na Cel) jako najbardziej odpowiednią dla efektywnego i wielokierunkowego przygotowania kierunków polityki społecznej w gminie. Planowanie społeczne oparte na metodzie MAPS i ZOPP bazuje na bezpośrednich wynikach diagnozy społecznej gminy oraz wiedzy ekspertów. W dokonanej ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021 przeprowadzono analizę dokumentów zastanych tzw. analiza „Desk research” - analiza już istniejących dostępnych danych pochodzących z różnych źródeł oraz ich analiza wtórna na potrzeby założonych celów badawczych. Wszędzie gdzie tylko to było możliwe porównano dane zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021, z danymi z 2016 i 2017 roku.

Wykorzystano dane z następujących instytucji: Urząd Gminy Tomice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach, Zespół Ekonomiczno -Administracyjny Szkół w Tomicach, Ośrodek Kultury Gminy Tomice, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wadowicach, Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach. Do opracowania niniejszej ewaluacji wykorzystano następujące sprawozdania, odpowiedzi na pisma oraz inne dokumenty, takie jak: sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach, zestawienie statystyczne zawierające informacje o liczbie zamieszkałych na stałe mieszkańców Gminy Tomice wg miejscowości i płci, zestawienie tabelaryczne dotyczące liczby zorganizowanych imprez przez Ośrodek Kultury w Tomicach, zestawienie dotyczące struktury oświaty w Gminie Tomice, ocena zasobów pomocy społecznej, sprawozdanie z realizacji programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", informacja o zasobach mieszkaniowych Gminy Tomice, sprawozdania z realizacji zadań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie podejmowanych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Tomice na lata 2016-2021, sprawozdanie z realizacji zadań własnych gminy oraz innych działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, formularz PARPA – G1 sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zestawienie przygotowane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania

o Niepełnosprawności dotyczące osób zaliczonych do niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem liczby przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci w podziale na gminy, zestawienie statystyczne zawierające dane dotyczące pieczy zastępczej tj. liczby rodzin i przebywających w nich dzieci z terenu Gminy Tomice, sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2017 rok oraz potrzeby związane z realizacją zadań, sprawozdanie MPiPS - 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy, MRPiPS – 01 sprawozdanie o rynku pracy.

4. Wnioski z przeprowadzonych badań

Na terenie Gminy Tomice rokrocznie obserwuje się wzrost liczby mieszkańców. W 2012 roku liczba osób zamieszkałych wynosiła 7798, a w 2017 roku już 7947. Tendencja wzrostowa liczby mieszkańców przekłada się na inne polityki społeczne, powoduje wiele wyzwań organizacyjnych, zaczynając od edukacji, poprzez politykę zatrudnieniową i rynku pracy, politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej, politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania szeroko rozumianym zjawiskom dezorganizacji społecznej oraz patologii społecznej czy też politykę w zakresie ochrony zdrowia. Ważne jest również wskazanie, które grupy wiekowe mieszkańców powodują wzrost ogólnej liczby osób zamieszkałych i do jakiej grupy odbiorców należy kierować konkretne zadania. Na terenie Gminy Tomice obecnie wyższy jest udział grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, w stosunku do grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Jednak należy brać pod uwagę coroczny wzrost liczby starszych mieszkańców gminy. Badając Gminę Tomice pod kątem struktury wieku i płci, należy ona do modelu progresywnego. Jest to rzadkość porównując dane ogólnopolskie, w których obserwuje się przewagę osób starszych nad młodymi oraz malejąca liczbę mieszkańców, a przy tym wskaźniku przyrostu naturalnego na poziomie ujemnym. W Gminie Tomice wskaźnik przyrostu naturalnego utrzymuje się na wysokim poziomie, co spowodowane jest wysoką liczbą urodzeń przy jednoczesnej stałej liczbie zgonów.

Jednym z następstw wzrostu urodzeń w Gminie Tomice, jest zwiększenie się liczby dzieci w przedszkolach. Gmina podjęła również działania dla młodszych dzieci, tworząc Żłobek Gminny. Zauważa się również, że placówki oświatowe działają prężnie, poprzez realizowanie licznych projektów ze środków zewnętrznych oraz podejmowanie innych działań edukacyjnych i profilaktycznych przy współpracy z Ośrodkiem Kultury i tutejszym Urzędem Gminy.

Wzrost liczby mieszkańców będzie również powodował większe zapotrzebowanie na mieszkania. Niestety w gminie brak jest programu w zakresie gospodarowania zasobami mieszkaniowymi. Jedyne 2 lokale pozostające w zasobach gminy, nie są remontowane, a stan budynku w Radocy jest zły.

Corocznie następuje również zmniejszenie się liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wadowicach. Obecnie wskaźnik udziału osób bezrobotnych wśród mieszkańców Gminy Tomice w wieku produkcyjnym wynosił 1,7%. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak wysoki udział kobiet wśród osób bezrobotnych (prawie 60%), dominacja osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i utrzymywanie się tego odsetka na podobnym poziomie (ponad 35,0%). Grupami zasilającymi Powiatowy Urząd Pracy są głównie osoby w wieku 25-34 lata ale również obserwuje się wzrost odsetka osób w wieku 35-44 lat i starszych. Nadal wysoki odsetek stanowią osoby zarejestrowane jako długotrwale bezrobotne, oraz takie, które są zarejestrowane przed okres 1-2 lata.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Tomicach realizowane są zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego, wdrażanie i prowadzenie procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie Punktu Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, udzielanie pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach z powodu występującej przemocy. Badania poczynione od 2012 roku wskazały na zwiększenie się corocznie liczby powoływanych grup roboczych. W 2012 roku powołano 13 grup roboczych, a w 2017 roku 19. Corocznemu zwiększeniu ulega również liczba założonych procedur Niebieskie Karty. W początkowym badaniu wykonanym za 2012 roku założono 12 NK, a w latach monitoringu 2016-2017 odpowiednio 23 i 28. Badania wskazały również, że zwiększa się liczba zdiagnozowanych osób, które zmagają się z problemem alkoholowym. Nastąpił wzrost mieszkańców z tym problemem, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym. W 2017 roku odnotowano 10 rodzin, w których występował problem alkoholowy i które zwróciły się do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Tomicach o wsparcie z tego tytułu. Jest to liczba większa niż w 2016 roku, w którym odnotowano 6 takich rodzin.

W ramach polityki w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej, zauważono utrzymywanie się na podobnym poziomie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Tomice. Jednak zmiany dokonują się w samej strukturze tych rodzin, tj. liczby osób w rodzinie, a także wysypujących problemów z którymi te rodziny się zmagają. Następuje wzrost odsetka rodzin jednoosobowych i dwuosobowych, a spadek odsetka rodzin trzy i czterosobowych. Głównym problemem, z którym zmagają się mieszkańcy Gminy Tomice zwracający się o pomoc

społeczną nie jest już ubóstwo oraz bezrobocie. Obecnie odsetek rodzin ubogich wynosi nieco ponad 41%, a odsetek rodzin, w których jeden z członków jest bezrobotny wynosi ponad 30%. Dominującymi problemami rodzin wymagających wsparcia ze strony pomocy społecznej są obecnie: niepełnosprawność i długotrwała choroba. Odsetek tych rodzin w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrasta. Należy podjąć działania głównie dla osób samotnych, starszych, przewlekle chorych jak i niepełnosprawnych. Rodziny zmagające się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wymagają dalszego wsparcia, jednak w strukturze wszystkich rodzin ich odsetek maleje. Obecnie wynosi ponad 13,5%. Rodziny te nadal wymagają wsparcia, które zapewniane jest między innymi dzięki asystantom rodziny. W Gminie Tomice następuje wzrost liczby rodzin objętych usługami asystenta.

Celem projektu badawczego była analiza zrealizowanych działań oraz odniesienie się do poniższych pytań badawczych. Po dokonaniu analizy otrzymano następujące odpowiedzi na pytania badawcze:

1. Jak przebiega realizacja Strategii na lata 2016-2021?

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021 przebiega prawidłowo. Podejmowane są czynności zgodnie z zaplanowanymi celami i kierunkami działań.

2. Jakie rezultaty przyniosła Strategia?

Celem generalnym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021 jest „Tworzenie instytucjonalnych, organizacyjnych i materialnych warunków sprzyjających ograniczaniu obszarów wykluczenia społecznego”. W ramach celu generalnego określone zostały cele szczegółowe: I- Zintegrowany system pomocy społecznej, II – Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny, III -Tworzenie godnych warunków zamieszkania, IV - Tworzenie warunków rozwoju kapitału edukacyjnego.

W obszarze Celu I dokonano rediagnozy problemów społecznych (diagnozowanie i monitorowanie) występujących w Gminie Tomice w latach 2016-2017. Diagnoza wskazała zmiany w strukturze rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej, zmiany w zakresie dominujących problemów społecznych klientów GOPS, zmiany w zakresie występującej przemocy w rodzinach oraz problemu alkoholowego. Dokonano analizy osób pozostających w rejestracji PUP Wadowice, a także analizy rodzin objętych pomocą z tytułu występującego bezrobocia wśród członków rodziny. Ewidentne zmiany dokonały się w kierunku działań: system wsparcia na rzecz osób ubogich i

podlegających wykluczeniu społecznemu, bowiem zmniejszył się odsetek rodzin borykających się z ubóstwem, a zwiększyła się liczba rodzin objętych pracą socjalną. Praca socjalna ma istotne znaczenie, bowiem ma ona na celu usamodzielnianie klientów i mobilizowanie ich do samodzielnego działania. W ramach kierunku: Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy, funkcjonował Zespół Interdyscyplinarny, prowadzono Punkt Informacyjno – Konsultacyjny, udzielano poradnictwa osobom z problemem alkoholowym i problemem przemocy, podejmowano współpracę z Ośrodkiem Lecznictwa Odwykowego, wdrażano działania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Tomice na lata 2016-2021, realizowano działania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień, a także wśród mieszkańców Gminy Tomice. Realizowano również działania na rzecz osób starszych tj. monitorowano aktualną sytuację demograficzną gminy, zapewniano wsparcie materialne dla osób starszych wymagających wsparcia z systemu zabezpieczenia społecznego, podejmowano współpracę z Domami Pomocy Społecznej oraz zapewniano dostępność do usług opiekuńczych dla osób starszych z terenu Gminy Tomice. W celu zapewnienia opieki rodzinom, które borykały się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, a także rodzinom z dziećmi, które w wyniku innych problemów zgłosiły się o pomoc do GOPS, zapewniano wsparcie materialne, zapewniano dostęp do systemu świadczeń rodzinnych, dostęp do specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo np. asystenta, udzielono świadczeń z zakresu dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach, a także realizowano Program Wspierania Rodziny dla Gminy Tomice na lata 2016-2018.

W celu Strategicznym II, określono zadania mające na celu umacnianie instytucji rodziny. W latach 2016-2017 placówki edukacyjne prowadziły liczne działania między innymi poprzez prowadzenie świetlic szkolnych zapewniających opiekę dzieciom po zajęciach, w czasie nieobecności rodziców. Również Ośrodek Kultury prowadził w 2016 roku 16 stałych zajęć, a w 2017 roku 10 stałych zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W ramach systemu wsparcia materialnego, Gmina Tomice realizowała programy Karta Dużej Rodziny, Rodzina 500+ oraz system stypendialny.

Cel Strategiczny III odnosił się do zasobów lokalowych Gminy Tomice. Aktualnie brakuje na terenie Gminy Tomice bazy danych, która odnosiłaby się do zapotrzebowania na lokale socjalne, brakuje również programu w zakresie gospodarowania zasobami mieszkaniowymi. Mieszkanie chronione w latach 2016-2017 nie zostało utworzone.

IV Cel strategiczny dotyczył tworzenia warunków dla rozwoju kapitału edukacyjnego. W ramach kierunku działania: Zapewnienie dostępu dla mieszkańców gminy do oferty edukacyjnej, dokonano analizy potrzeb edukacyjnych w gminie, dostosowano ofertę edukacyjną do potrzeb społeczności lokalnej, a poszczególne placówki oświatowe licznie realizowały programy i projekty ze środków zewnętrznych, które były dostosowane do przeprowadzonej analizy potrzeb. Ponadto zapewniano dostęp do świetlic szkolnych. Na terenie Gminy Tomice w latach objętych monitoringiem nie została utworzona placówka profilaktyczno – wychowawcza.

Czy rezultaty odpowiadają zakładanym celom?

Jak wynika z przeprowadzonej analizy danych oraz oceny dotychczasowych działań, nie wszystkie rezultaty odpowiadają zakładanym celom. Zastosowano tzw. kryteria oceny tj. trafność i skuteczność, mające za zadanie sprecyzować, pod jakim kątem chcemy ocenić wartość danego przedsięwzięcia. Dane dotyczące trafności i skuteczności zawarto w rozdziale: Wskaźniki realizacji w latach 2016 i 2017.

Czy Strategia odpowiada na realne potrzeby grup docelowych?

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021 odpowiada na realne potrzeby grup docelowych. Wynika to z oceny dotychczasowych działań.

Co należy zmienić aby poprawić skuteczność Strategii?

Ponieważ Strategia odpowiada na realne potrzeby grup docelowych, należy kontynuować realizację dotychczasowych zadań. Należy położyć również większy nacisk na działania takie jak: rozwijanie partnerskiej współpracy między podmiotami, jednostkami zajmującymi się pomocą rodzinom wymagającym wsparcia, zarówno instytucjonalnego jak i pozainstytucjonalnego. Zaplanowane działania do roku 2021 należy realizować zgodnie z harmonogramem działań. Należy stworzyć warunki, aby niewykonane w latach objętych monitoringiem 2016-2017 działania, mogły zostać zrealizowane np. utworzenie mieszkania chronionego, utworzenie placówki wsparcia dziennego, monitoring zasobów lokalowych w kolejnych latach.

Jakie działania należy podjąć w celu zwiększenia efektywności realizacji Strategii?

Należy kontynuować realizację dotychczasowych założeń zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021. Należy przy tym położyć większy nacisk na działania takie jak: rozwijanie partnerskiej współpracy między podmiotami, jednostkami zajmującymi się pomocą rodzinom wymagającym wsparcia, zarówno instytucjonalnego jak i pozainstytucjonalnego.

Należy stworzyć warunki aby nie wykonane w latach objętych monitoringiem 2016-2017 działania, mogły zostać zrealizowane w kolejnych latach np. utworzenie mieszkania chronionego, utworzenie placówki wsparcia dziennego, monitoring zasobów lokalowych. Gmina powinna również sięgać po środki unijne na realizację tych zadań.

Czy przyjęte wskaźniki realizacji celów Strategii są adekwatne? Jeśli nie, jakie zmiany w tym przedmiocie powinny być przeprowadzone?

Po dokonaniu analizy wskaźników, wskazano 3 z nich, które nie są adekwatne, gdyż początkową wartość wskaźnika założono zbyt niską. Ponadto w związku z wdrożeniem programu „Rodzina 500+” w 2016 roku oraz Programu „Za Życiem” w 2017 roku wprowadzono nowe zapisy w Celu II- Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny – przedsięwzięcie: Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny – dodano nowe wskaźniki: Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach Programu „Za Życiem” i Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach Programu rodzina „500+”⁴. W celu I: Zintegrowany system pomocy społecznej – przedsięwzięcie: Kontynuacja działań prowadzonych przez Punkt Konsultacyjny - wskaźnik: Liczba osób objęta wsparciem Punktu Wsparcia Dla Osób Doznających Przemocy, założono minimalną wartość kumulatywną w latach 2016-2021 w liczbie 30. Monitoring wskazał, że liczba osób korzystających jest rok rocznie wyższa. Dlatego minimalną wartość wskaźnika zmieniono na wartość 240. We wskaźniku w Celu I Zintegrowany system pomocy społecznej – przedsięwzięcie: Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego – wskaźnik: Liczba skierowanych wniosków o objęcie leczeniem odwykowym, założono minimalną wartość kumulatywną w latach 2016 – 2021 w liczbie 18. Monitoring wskazał, że liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe jest rok rocznie wyższa. Dlatego minimalną wartość wskaźnika zmieniono na wartość 50. We wskaźniku w celu V Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału edukacyjnego- przedsięwzięcie: Realizacja projektów w obszarze edukacji ze środków zewnętrznych dostosowanych do przeprowadzonej analizy potrzeb- wskaźnik: Liczba zrealizowanych programów, założono minimalną wartość kumulatywną w latach 2016-2021 w liczbie 3. Monitoring wskazał, że liczba zrealizowanych programów ze środków zewnętrznych przez placówki oświatowe jest obecnie dużo wyższa. Dlatego minimalną wartość wskaźnika zmieniono na 90.

⁴ wskaźnik pokazano w 2017 roku- dane za pełny rok

5. Wskaźniki realizacji w latach 2016 i 2017

Wskaźniki realizacji CELU I - (C1) Zintegrowany system pomocy społecznej									
Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość liczbowa wskaźnika w 2016 roku	Wartość % wskaźnika w 2016 roku	Wartość liczbowa wskaźnika w 2017 roku	Wartość % wskaźnika w 2017 roku	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2016-2021	Skala Trafność ⁵	Skala Skuteczność ⁶
Monitorowanie problemów społecznych	Liczba raportów z monitoringu	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0
Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba bezrobotnych rodzin objętych pracą socjalną	76	58	12,9	40	21,8	450	1,0	1,0
Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objęta wsparciem materialnym z tytułu ubóstwa oraz osób które są zaliczane do grupy wykluczonych społecznie.	90	75	13,9	55	24,1	540	1,0	1,0
Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób	Liczba osób, które zostały objęte pracą socjalną przez pracowników	67	144	35,8	120	65,7	402	1,0	1,0

⁵ „1” OZNACZA TRAFNOŚĆ DZIAŁAŃ, „0” OZNACZA BRAK TRAFNOŚCI

⁶ „1” OZNACZA SKUTECZNOŚĆ DZIAŁAŃ, „0” OZNACZA BRAK SKUTECZNOŚCI

wykluczonych społecznie.	Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej								
Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego	Liczba zespołów interdyscyplinarnych	1	1	100,0	1	100,0	1	1,0	1,0
Kontynuacja działań prowadzonych przez punkt konsultacyjny	Liczba osób objęta wsparciem Punktu Wsparcia dla osób doznających przemocy	50	47	19,6	38	35,4	240	1,0	1,0
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobą z problemem alkoholowym	Liczba osób z problemem alkoholowym i/lub z otoczenia osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porady.	33	32	16,0	26	29,0	200	1,0	1,0
Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego	Liczba skierowanych wniosków o objęcie leczeniem odwykowym	3	13	26,0	10	46,0	50	1,0	1,0
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobą doznającym przemocy domowej	Liczba osób zdiagnozowanych jako ofiary przemocy domowej, którym udzielono specjalistycznej pomocy np. psycholog, prawnik itp.	50	61	20,3	51	37,3	300	1,0	1,0
Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i	Liczba raportów z monitoringu i ewaluacji z programu	1	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0

rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej									
Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.	Liczba spotkań z dziećmi i młodzieżą w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	35	12	6,0	11	11,5	200	1,0	1,0
Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.	Liczba spotkań z dorosłymi mieszkańcami w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	35	8	4,0	8	8,0	200	1,0	1,0
Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów demograficznych	Coroczny raport z analizy trendów demograficznych	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0
Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z systemu zabezpieczenia społecznego	Liczba osób w wieku powyżej 60 roku życia objęta wsparciem materialnym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	42	59	23,4	23	32,5	252	1,0	1,0
Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej	Liczba osób skierowanych do Domu Pomocy Społecznej	7	5	11,9	9	33,3	42	1,0	1,0

Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych terenu gminy	Liczba osób objęta usługami opiekuńczymi	8	11	22,9	12	47,9	48	1,0	1,0
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny	Liczba raportów	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS z tytułu niewydolności opiekuńczo – wychowawczej	65	49	12,6	18	17,2	390	1,0	1,0
Zapewnienie dostępności do sytemu świadczeń rodzinnych.	Liczba rodzin objęta wsparciem sytemu świadczeń rodzinnych.	476	454	16,2	487	33,6	2800	1,0	1,0
Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo.	Liczba osób objęta wsparciem asystenta rodziny	12	15	20,0	18	44,0	75	1,0	1,0
Realizacja przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych opiekuńczo – wychowawczych.	Liczba osób objęta programem	169	140	14,0	129	26,9	1000	1,0	1,0
Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i sytemu pieczy zastępczej	Liczba raportów z monitoringu.	1	1	33,3	1	66,7	3	1,0	1,0

Wskaźniki realizacji CELU II - (C2) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość liczbowa wskaźnika w 2016 roku	Wartość % wskaźnika w 2016 roku	Wartość liczbowa wskaźnika w 2017 roku	Wartość % wskaźnika w 2017 roku	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2016-2021	Skala Trafność	Skala Skuteczność
Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły	Liczba uczniów, która uczestniczy w zdjęciach pozalekcyjnych, które odbywają się na terenie szkoły	341	341	14,2	223	23,5	2400	1,0	1,0
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowych, kulturalnych itp.	Liczba dzieci i młodzieży z ternu gminy uczestnicząca w zajęciach rozwijających zainteresowania i umiejętności	400	400	16,7	400	33,3	2400	1,0	1,0
Pomoc psychologiczna dla rodzin	Liczba rodzin objęta pomocą psychologiczną	10	10	16,7	10	33,3	60	1,0	1,0
Realizacja sytemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży objęta systemem stypendialnym	111	190	28,5	147	50,6	666	1,0	1,0
Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny	Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach Karty Dużej Rodziny	68	140	35,0	176	79,0	400	1,0	1,0
	Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach programu Rodzina 500+	712	-	-	712	20,0	3560	1,0	1,0

	Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach Programu Za Życiem	1	-	-	1	14,3	7	1,0	1,0
Wskaźniki realizacji CELU III - (C5) Tworzenie godnych warunków zamieszkania									
Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość liczbowa wskaźnika w 2016 roku	Wartość % wskaźnika w 2016 roku	Wartość liczbowa wskaźnika w 2017 roku	Wartość % wskaźnika w 2017 roku	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2015-2021	Skala Trafność	Skala Skuteczność
Bank danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne.	Utworzenie bazy danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne	0	0	0,0	0	0,0	1	0,0	0,0
Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy.	Liczba raportów z monitoringu	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0
Baza danych o stanie technicznym budynków i mieszkań, program remontów, adaptacji i wymiany zużytej zabudowy	Utworzenie bazy danych o stanie technicznym budynków i mieszkań	0	1	100,0	1	100,0	1	1,0	1,0
Utworzenie mieszkania chronionego.	Utworzenie mieszkania chronionego	0	0	0,0	0	0,0	1	0,0	0,0
Wskaźniki realizacji CELU V - (C5) Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału edukacyjnego									
Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość liczbowa wskaźnika w 2016 roku	Wartość % wskaźnika w 2016 roku	Wartość liczbowa wskaźnika w 2017 roku	Wartość % wskaźnika w 2017 roku	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2015-2021	Skala Trafność	Skala Skuteczność
Analiza potrzeb edukacyjnych w gminie.	Liczba przeprowadzonych analiz edukacyjnych	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0

Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb społeczności lokalnej.	Opracowanie corocznych programów w zakresie polityki edukacyjnej	0	1	16,7	1	33,3	6	1,0	1,0
Realizacja projektów w obszarze edukacji ze środków zewnętrznych dostosowanych do przeprowadzonej analizy potrzeb.	Liczba zrealizowanych programów	0	15	16,7	18	36,7	90	1,0	1,0
Zapewnienie dostępu do świetlic szkolnych.	Liczba świetlic szkolnych	5	5	16,7	4	30,0	30	1,0	1,0

6. Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Tomice w latach 2012-2017, ze względu na	5
Tabela 2. Liczba urodzeń i liczba zgonów oraz Wskaźnik Przyrostu Naturalnego w Gminie Tomice w latach 2012-2017	7
Tabela 3. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017.....	8
Tabela 4. Liczba uczniów szkół podstawowych w Gminie Tomice w latach 2014-2017.....	8
Tabela 5. Liczba uczniów przebywających na świetlicach w Gminie Tomice w latach 2014-2017.....	9
Tabela 6. Realizacja projektów i programów ze środków zewnętrznych na terenie Gminy Tomice w latach 2016/2017 i 2017/2018.....	9
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe Gminy Tomice w latach 2016-2027.....	11
Tabela 8. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg płci, w latach 2012-2017	12
Tabela 9. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg wykształcenia, w latach 2012-2017.....	12
Tabela 10. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg wieku, w latach 2012-2017.....	13
Tabela 11. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Gminy Tomice zarejestrowanych w PUP Wadowice, wg czasu pozostawania bez pracy, w latach 2012-2017.....	13
Tabela 12. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg liczby symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017	14
Tabela 13. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg stopnia niepełnosprawności w latach 2012-2017	15
Tabela 14. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zaliczonych do osób niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg przyczyny niepełnosprawności w latach 2012-2017.....	15
Tabela 15. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób do 16 roku życia, zaliczonych do niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg liczby symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017	16
Tabela 16. Ogólna liczba wydanych orzeczeń dla osób do 16 roku życia, zaliczonych do niepełnosprawnych i zamieszkałych w Gminie Tomice, wg symboli niepełnosprawności w latach 2012-2017.....	16
Tabela 17. Dane dotyczące działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tomice w latach 2012-2017.....	18
Tabela 18. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Gminie Tomice w latach 2012-2017	18
Tabela 19. Dane dotyczące Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego działających na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017.....	19
Tabela 20. Liczba rodzin zastępczych działających na terenie Gminy Tomice w latach 2014-2017.....	21
Tabela 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Tomice w latach 2012-2017 ...	22
Tabela 22. Liczba rodzin niepełnych oraz ich udział procentowy w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Tomice w latach 2012-2017.....	22
Tabela 23. Dominujące powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Tomice w latach 2012-2017.....	23

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Tomice w latach 2012-2017.....	3
Wykres 2. Podstawowe rodzaje struktur ludności według płci i wieku	6
Wykres 3. Liczba osób korzystająca ze wsparcia GOPS z powodu przemocy w Gminie Tomice w latach 2012-2017.....	19
Wykres 4. Liczba osób korzystająca ze wsparcia GOPS z powodu alkoholizmu w Gminie Tomice w latach 2012-2017.....	20
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny na terenie Gminy Tomice w latach 2013-2017.....	20
Wykres 7. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez GOPS Tomice w latach 2012-2017.....	21